

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Матеріали до семінарських занять
та самостійної роботи студентів

Електронний ресурс

Харків – 2024

Рецензенти:

Ю. Жорнокуй – д.ю.н., професор, завідувач кафедри цивільного права та процесу факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ;

П. Леонтєв – к.ю.н., доцент кафедри судової медицини, медичного правознавства ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса Харківського національного медичного університету.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 7 від 16 квітня 2024 року)*

П 68 **Право** соціального забезпечення : матеріали до семінарських занять та самостійної роботи студентів [Електронний ресурс] / уклад. Д. В. Божко, Т. В. Хабарова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. – (PDF 34 с.)

Матеріали до семінарських занять та самостійної роботи студентів містять тематичний план навчальної дисципліни, методичні вказівки до семінарських занять, матеріали до самостійної роботи студентів, критерії оцінювання відповідей на семінарських заняттях.

Рекомендовано для студентів четвертого курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти юридичного факультету, які навчаються за спеціальністю 081 «Право», державно-правового профілю.

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2024

© Божко Д. В., Хабарова Т. В., уклад., 2024

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Тематичний план навчальної дисципліни.....	6
3. Методичні вказівки до семінарських занять.....	11
4. Матеріали до самостійної роботи студентів.....	22
5. Критерії оцінювання.....	26
6. Рекомендована література.....	27

1. ВСТУП

Запропоновані матеріали з навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» відображають основні форми, об'єм і напрямки роботи, студентів юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка кваліфікованих фахівців, які мають високий рівень знань з правових та організаційних питань соціального забезпечення, вміють правильно застосовувати положення нормативно-правових актів, що регулюють правовідносини у сфері соціального забезпечення.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування таких компетенцій як: здатність приймати рішення і здійснювати юридичні дії у повній відповідності до закону; здатність застосовувати нормативні правові акти, реалізовувати норми матеріального і процесуального права в професійній діяльності; здатність юридично правильно кваліфікувати факти і обставини; здатність правильно і повно відтворювати результати професійної діяльності в юридичній та іншій документації; здатність тлумачити різноманітні правові акти, надавати кваліфіковані юридичні висновки і консультації у конкретних видах юридичної діяльності.

Оволодіння даною навчальною дисципліною, необхідне для набуття широкого професійного світогляду, без якого немає повноцінного фахівця.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, студенти мають досягти таких результатів навчання: знати норми чинного законодавства у сфері соціального забезпечення; організаційно-правові засади системи соціального забезпечення громадян; державні соціальні стандарти щодо надання пенсій, допомог та інших видів соціального забезпечення, знати поняття, види та форми соціального забезпечення, їх характеристику, завдання та напрями реформування; структуру, повноваження та обов'язки державних органів, що здійснюють соціальне забезпечення. Розуміти сутність і зміст основних теоретичних положень права соціального забезпечення; підстави виникнення, зміни та припинення відносин у сфері соціального забезпечення; зміст правовідносин, що становлять предмет права соціального забезпечення, особливості правового статусу сторін таких правовідносин. Знати нормативно-правові акти, які регулюють відносини у сфері соціального забезпечення; особливості оформлення різноманітних юридичних документів для отримання соціальних послуг, пільг та ін. Знати та розуміти механізм правового регулювання відносин у сфері права соціального забезпечення; порядок вирішення спорів, що виникають між суб'єктами права соціального забезпечення;

Вміти самостійно аналізувати норми чинного законодавства у сфері соціального забезпечення; тлумачити чинне законодавство спрямоване на правове регулювання соціального забезпечення. Вміти застосовувати на практиці, узагальнювати і аналізувати нормативно-правові акти у сфері соціального забезпечення; приймати виважені рішення відповідно до норм чинного

законодавства. Вміти надавати необхідні роз'яснення з питань соціального забезпечення; аналізувати юридичні факти; розглядати та вирішувати проблемні ситуації, пов'язані з соціальним забезпеченням громадян; правильно тлумачити і застосовувати норми необхідних нормативно-правових актів на практиці при вирішенні казусних конкретних життєвих ситуацій; надавати необхідні роз'яснення з питань соціального забезпечення; ефективно використовувати положення нормативно-правових актів з питань соціального забезпечення; орієнтуватись в змінах та доповненнях до законодавства права соціального забезпечення України, яке знаходиться у стані реформування.

Володіти навичками прийняття обґрунтованих правових рішень, у відповідності з нормами чинного законодавства; юридичною термінологією; навичками роботи з правовими актами; навичками аналізу юридичних фактів та правових норм, що є об'єктом професійної діяльності; навичками аналізу та вирішення проблемних ситуацій, пов'язаних з соціальним забезпеченням громадян. Володіти навичками складання документів правового характеру, надавати правові висновки та консультації в конкретних життєвих ситуаціях; навичками приймати правові рішення і здійснювати юридичні дії у точній відповідності із чинним законодавством; готувати позови, відзиви, обґрунтування та інші процесуальні документи, необхідні для судового розгляду з питань соціального захисту громадян.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. Загальна частина права соціального забезпечення

Тема 1. Поняття предмет, метод і система права соціального забезпечення

Право соціального забезпечення України - одна з провідних галузей національної системи права. Правове регулювання відносин щодо соціального забезпечення в сучасних умовах, поява нових організаційно-правових форм та соціальних інститутів, формування недержавної системи соціального забезпечення. Соціальне забезпечення: поняття, функції.

Соціально-забезпечувальні відносини та їх види в Україні. Відносини, що тісно пов'язані з соціально-забезпечувальними відносинами; процедурні, процесуальні, соціально-страхові.

Поняття та предмет права соціального забезпечення. Метод права соціального забезпечення.

Система права соціального забезпечення. Функції права соціального забезпечення.

Правова держава. Соціальна держава: поняття та загальна характеристика. Моделі соціальної політики у світі.

Тема 2. Джерела і принципи права соціального забезпечення

Принципи права соціального забезпечення. Поширення права соціального забезпечення на всіх громадян незалежно від громадянства, форми та виду суспільно-корисної діяльності. Здійснення забезпечення на рівні не нижче встановлених у державі соціальних стандартів. Здійснення забезпечення у випадку настання соціального ризику. Універсальність соціального забезпечення. Державна гарантованість права на соціальне забезпечення. Принцип справедливості та неупередженості. Принцип поєднання солідарної та індивідуальної відповідальності. Диференціація умов та обсягів соціального забезпечення. Принцип ефективності. Адресний характер соціального забезпечення.

Джерела права соціального забезпечення України: загальна характеристика. Нормативно-правові акти: закони, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти міністерств і відомств та органів місцевого самоврядування. Нормативно-правові договори: міжнародні договори. Генеральні, галузеві та регіональні угоди та колективні договори. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії у сфері права соціального забезпечення. Мета та принципи встановлення державних соціальних нормативів та гарантій. Прожитковий мінімум - базовий соціальний стандарт.

Поняття види, значення міжнародних стандартів у сфері соціального забезпечення Реалізація їх у національному законодавстві України.

Основні права людини у сфері соціального забезпечення. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. Роль міжнародних договорів у сфері соціального забезпечення.

Тема 3. Правовідносини з соціального забезпечення

Поняття та види соціально-забезпечувальних правовідносин. Видове різноманіття правовідносин у сфері соціального забезпечення. Розподільчий характер соціально-забезпечувальних правовідносин. Персоніфікація.

Матеріальні та процедурні правовідносини.

Суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин. Громадяни як суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин: а) загальні; б) спеціальні.

Правоздатність та дієздатність фізичних осіб. Уповноважені державою органи та організації як суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин: а) державні органи; б) соціальні фонди; в) інші державні організації, підприємства та установи. Правова природа страхових соціальних фондів. Територіальні центри. МСЕК.

Об'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин: а) пенсії; б) допомоги; в) соціальне обслуговування; г) соціальні пільги. Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин.

Юридичні факти, які зумовлюють виникнення, зміну чи припинення соціально-забезпечувальних правовідносин. Обставини та дії. Трудовий стаж. Поняття, ознаки та види стажу, як умови виникнення права на соціальне забезпечення. Кількісні та якісні характеристики трудового стажу. Загальний трудовий стаж. Періоди, що зараховуються до стажу роботи. Спеціальний трудовий стаж. Вислуга років та порядок її обчислення. Юридичне значення спеціального трудового стажу.

Страховий стаж: поняття та значення. Особливості обчислення та підтвердження страхового стажу з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Тема 4. Соціальні ризики у праві соціального забезпечення

Поняття соціальних ризиків як підстави виникнення в особи права на соціальне забезпечення. Загальні ознаки та види соціальних ризиків. Страхові та не страхові ризики. Ознаки соціального ризику як інституту права соціального забезпечення. Класифікація соціальних ризиків: за критерієм організаційно-правової форми соціального забезпечення та за змістом.

Непрацездатність як соціальний ризик. Види непрацездатності. Об'єктивно-фізіологічна та об'єктивно-юридична непрацездатність (реальна та презюмована). Юридичні факти, що зумовлюють постійну непрацездатність. Пенсійний вік. Поняття, ознаки та причини інвалідності. Порядок встановлення інвалідності. Групи інвалідності.

Поняття, порядок встановлення та підтвердження тимчасової втрати працездатності. Юридичні факти, що зумовлюють тимчасову непрацездатність громадянина. Листок непрацездатності.

Поняття безробіття (часткового безробіття). Порядок визнання громадянина безробітним. Повноваження державної служби зайнятості.

Втрата годувальника як соціальний ризик. Непрацевдатні члени сім'ї померлого годувальника. Поняття, критерії та порядок підтвердження малозабезпеченості. Середньомісячний сукупний дохід сім'ї. Співвідношення з бідністю. Межа бідності.

Тема 5. Організаційно-правові форми соціального забезпечення

Поняття організаційно-правових форм соціального забезпечення.

Поняття та значення соціального страхування в системі соціального забезпечення. Загальна характеристика основних видів загальнообов'язкового державного соціального страхування: страхування на випадок тимчасової непрацевдатності, страхування по безробіттю, страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, пенсійного страхування.

Асигнування з бюджету на соціальне забезпечення. Недержавне соціальне забезпечення.

РОЗДІЛ 2. Окремі види соціального забезпечення

Тема 6. Правові засади пенсійної системи в Україні

Пенсійна система України: поняття та напрямки реформування. Органи управління пенсійною системою.

Сучасний стан та проблеми застосування пенсійного законодавства України.

Загальна характеристика основних законів, що регулюють пенсійні відносини в Україні. Мінімальна пенсія в Україні

Право особи на пенсійне забезпечення: суб'єкти, зміст, гарантії. Пенсійний вік в Україні. Право відстроченого виходу на пенсію. Право добровільної участі у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Персоніфікований облік у системі соціального страхування.

Принципи пенсійного забезпечення.

Поняття та загальна характеристика пенсій як виду соціального забезпечення. Класифікація пенсій. Загальні правила призначення та виплати пенсій (форма, оподаткування, строки, відрахування). Оскарження неправомірних дій та розгляд спорів, що виникають з приводу пенсійного забезпечення.

Тема 7. Правове регулювання страхових пенсій в Україні

Поняття, ознаки, види страхових пенсій.

Пенсії, що виплачуються у солідарній системі. Пенсії за віком. Коло осіб, умови призначення, розмір. Пенсії у зв'язку з інвалідністю (внаслідок загального захворювання, нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання). Коло осіб, умови призначення, розмір. Пенсії в разі втрати годувальника. Коло осіб, умови призначення, розмір.

Правила обчислення страхового стажу у солідарній системі.

Порядок визначення заробітної плати (доходу) для обчислення пенсій у солідарній системі.

Особливості призначення і виплати пенсій, перерахунок.

Пенсійні виплати з накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Поняття та види довічних пенсій. Одноразова пенсійна виплата. Договір страхування довічної пенсії.

Пенсійні виплати з системи недержавного пенсійного забезпечення.

Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Тема 8. Правове регулювання спеціальних пенсій в Україні

Поняття, ознаки, види спеціальних пенсій. Поняття про вислугу років.

Пенсії військовослужбовцям, особам начальницького та рядового складу, іншим.

Пенсії державних службовців та прирівняних до них осіб, посадових осіб органів місцевого самоврядування, народних депутатів, суддів, службових осіб органів прокуратури.

Пенсії науковим працівникам.

Пенсії особам, які мають особливі заслуги перед Україною.

Пенсії особам, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Порядок призначення і виплати спеціальних пенсій, особливості.

Тема 9. Допомоги та інші соціальні послуги

Правові ознаки та види страхових допомог. Підстави для надання допомоги в разі тимчасової непрацездатності. Розміри допомоги у разі тимчасової непрацездатності. Допомога у зв'язку із вагітністю та пологами.

Страхові виплати у зв'язку з нещасним випадком і професійним захворюванням. Моральна (немайнова) шкода, заподіяна умовами виробництва. Страхова допомога на поховання. Право на допомоги на поховання за рахунок коштів соціальних страхових фондів. Джерела виплати та розмір. Допомоги у зв'язку з безробіттям: види, підстави і розміри. Умови надання допомоги у разі часткового безробіття. Порядок призначення і виплати страхових допомог.

Поняття, ознаки та види державних соціальних допомог. Принципи, за якими виплачуються державні соціальні допомоги. Органи, що призначають державні допомоги. Джерела виплат.

Допомоги малозабезпеченим сім'ям. Особи, які мають право на цей вид допомоги, розмір допомоги та строк, на який вона призначається. Відмова у наданні допомоги малозабезпеченим сім'ям.

Допомоги людям з інвалідністю з дитинства та дітям-інвалідам. Надбавка на догляд за людиною з інвалідністю з дитинства I групи; надбавка на догляд за дитиною-інвалідом віком до 16 років. Порядок призначення та виплати допомог та надбавок. Допомога малозабезпеченій особі, яка проживає разом з людиною з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, котрий за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним.

Допомога на поховання як вид державної соціальної допомоги.

Державні допомоги сім'ям з дітьми: допомога в разі вагітності та пологів; одноразова допомога при народженні дитини; допомога у зв'язку із усиновленням; допомога по догляду за дитиною; допомога на дітей, які перебувають під опікою і піклуванням; допомога самотнім матерям.

Порядок призначення та виплати державних соціальних допомог.

Тема 10. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності

Поняття та загальна характеристика загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Суб'єкти та об'єкти страхування від нещасного випадку та професійного захворювання. Страховий ризик і страховий випадок у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Відшкодування шкоди, заподіяної застрахованому ушкодженням його здоров'я.

Тема 11. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

Поняття та загальна характеристика загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням. Суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Тема 12. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття

Поняття та загальна характеристика соціального страхування на випадок безробіття. Поняття безробітного та його правовий статус. Види матеріального забезпечення на випадок безробіття. Допомога по частковому безробіттю.

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття є важливою формою навчального процесу. Метою проведення семінарських занять з дисципліни «Право соціального забезпечення» є забезпечення більш глибокого ознайомлення з лекційним матеріалом, монографічною літературою, нормативно-правовими актами та вироблення навичок самостійного висловлювання поглядів на основі напрацьованого наукового матеріалу. Важливим завданням семінарських занять є формування власної думки студентів з теоретичних та практичних питань і пропозицій щодо їх вирішення.

Підготовка до семінарських занять передбачає не тільки вивчення і знання студентами теоретичних проблем курсу, але й уміння орієнтуватися в нормативно-правовому матеріалі, правильно застосовувати його при вирішенні конкретних життєвих ситуацій.

Враховуючи швидкоплинність вітчизняного законодавства, при підготовці до семінарських занять слід звертатися до новітньої літератури та чинних нормативно-правових актів, утримуватися від застосування застарілих даних та матеріалів.

При побудові своєї відповіді на семінарському занятті студент повинен не тільки показати знання фактичного матеріалу, але й уміння аналізувати, порівнювати, робити логічні висновки і висловлювати особисту думку з приводу конкретних питань і наукових поглядів щодо них.

Семінарське заняття № 1. Поняття предмет, метод і система права соціального забезпечення

Навчальна мета заняття: формування уявлення про місце в правовій системі права соціального забезпечення.

Час проведення: 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття права соціального забезпечення
2. Ознаки самостійності права соціального забезпечення як галузі права (предмет і метод)
3. Правові форми й види соціального забезпечення
4. Система права соціального забезпечення

Методичні рекомендації

Розгляд першого питання варто розпочати із визначення поняття права соціального забезпечення. Надати загальну характеристику.

Відповідаючи на друге питання слід звернути увагу на ознаки самостійності права соціального забезпечення розуміння в чому полягає предмет права соціального забезпечення. Слід дослідити та розкрити методи права соціального забезпечення .

Третє питання плану потребує з'ясування поняття правових форм й видів соціального забезпечення та визначення їх місця в правовій системі.

Висвітлюючи четверте питання плану, слід розглянути систему права соціального забезпечення.

Семінарське заняття № 2. Джерела і принципи права соціального забезпечення

Навчальна мета заняття: формування комплексного уявлення про джерела та принципи права соціального забезпечення.

Час проведення: 2 год.

Навчальні питання:

1. Ознаки принципів права соціального забезпечення
2. На яких принципах базується право соціального забезпечення, у чому їхня відмінність
3. Загальноправові принципи права соціального забезпечення
4. Галузеві принципи права соціального забезпечення
5. Поняття й види джерел права соціального забезпечення

Методичні рекомендації

Відповідь на перше питання плану має розпочинатися з визначення поняття «принципи права соціального забезпечення». Треба сформулювати визначення поняття принципів права соціального забезпечення та висвітлити основні ознаки принципів права соціального забезпечення. Пояснити у чому полягає значення принципів права соціального забезпечення.

У межах другого питання плану слід розкрити особливості та критерії за якими можна класифікувати принципи права соціального забезпечення. Назвати види принципів, пояснити у чому саме полягає їхня відмінність.

Відповідь на третє питання плану має включати аналіз та розкриття змісту загальноправових принципів права соціального забезпечення.

Розкриваючи четверте питання, необхідно перерахувати галузеві принципи права соціального забезпечення. Проаналізувати зміст принципу всезагальності, всебічності та доступності соціального забезпечення. Розуміти з якими принципами трудового права співвідносяться принципи права соціального забезпечення.

Відповідь на п'яте питання плану передбачає аналіз джерела права соціального забезпечення. Вміти розкрити поняття й види джерел права соціального забезпечення (Конституція України – головне джерело права соціального забезпечення; акти міжнародно-правового регулювання соціального забезпечення; Закони України як джерела права соціального забезпечення; підзаконні акти в системі джерел права соціального забезпечення; значення актів Конституційного Суду України та судової практики в правовому регулюванні відносин у сфері соціального забезпечення).

Семінарське заняття № 3. Соціальні ризики у праві соціального забезпечення

Навчальна мета заняття: сформулювати цілісне уявлення про соціальні ризики як основу соціального забезпечення.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Теорія соціального ризику. Поняття «соціальний ризик»
2. Класифікація соціальних ризиків
3. Значення соціальних ризиків для реалізації соціальної політики держави

4. Соціально-економічна характеристика соціального ризику
5. Окремі види соціальних ризиків за способами державного забезпечення

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання плану слід розкрити визначення поняття «соціальний ризик».

У межах другого питання плану слід розглянути класифікацію соціальних ризиків за критеріями. Вміти пояснити у чому полягає сутність кожного з видів соціальних ризиків.

Відповідь на третє питання плану має включати в себе дослідження значення соціальних ризиків для реалізації соціальної політики.

Розкриваючи четверте питання, необхідно проаналізувати соціально-економічну характеристику соціального ризику. Пояснити зміст соціального ризику і ступінь ймовірності його виникнення. Розкрити соціальний ризик за соціальними та економічними показниками.

Соціальний захист безпосередньо пов'язаний із соціальною політикою держави, тому відповідь на п'яте питання плану передбачає визначення окремих видів соціальних ризиків за способами державного забезпечення.

Семінарське заняття № 4. Правовідносини у сфері соціального забезпечення

Навчальна мета заняття: сформувати цілісне уявлення та розуміння правових відносин в сфері соціального забезпечення.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття, основні ознаки, види правовідносин у сфері соціального забезпечення
2. Передумови виникнення, зміни та припинення правовідносин у сфері соціального забезпечення
3. Суб'єкти соціальнозабезпечувальних правовідносин
4. Об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення
5. Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин
6. Страховий стаж

Методичні рекомендації

Відповідь на перше питання плану має розпочинатися з визначення поняття, дослідження ознак, видів правовідносин у сфері соціального забезпечення. Правовідносини з соціального забезпечення є одним із видів суспільних відносин і особливою формою здійснення права на соціальний захист, тому у межах другого питання плану слід розкрити передумови виникнення, зміни та припинення правовідносин у сфері соціального забезпечення.

Відповідь на третє питання плану має включати аналіз суб'єкти соціальнозабезпечувальних правовідносин.

Розкриваючи четверте питання, необхідно проаналізувати та визначити що є об'єктом правовідносин у сфері соціального забезпечення.

П'яте питання плану передбачає розкриття змісту соціально-забезпечувальних правовідносин.

Завершальне, шосте питання передбачає дослідження поняття «Страховий стаж». Співвідношення страхового стажу з трудовим стажем.

Семінарське заняття № 5. Організаційно-правові форми соціального забезпечення

Навчальна мета заняття: сформувати цілісне розуміння організаційно-правових форми соціального забезпечення.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття організаційно-правової форми соціального забезпечення
2. Види організаційно-правових форм соціального забезпечення в Україні
3. Соціальне страхування: державне та недержавне
4. Відмінні ознаки організаційно-правових форм соціального забезпечення: коло забезпечуваних; джерела фінансування; умови; види та розміри забезпечення; органи управління

Методичні рекомендації

Відповідь на перше питання плану має розпочинатися з визначення поняття організаційно-правової форми соціального захисту.

У межах другого питання плану слід дослідити види організаційно-правових форм соціального забезпечення в Україні. Пояснити та розібрати кожен організаційно-правову форму соціального захисту. Надати загальну характеристику.

Відповідь на третє питання плану має включати аналіз та розкриття змісту соціального страхування. Дослідити та вміти розрізнити державне та недержавне соціальне страхування.

Розкриваючи четверте питання, необхідно перерахувати ознаки організаційно-правових форм соціального забезпечення. Вміти порівняти та аналізувати джерела фінансування, органи управління та розміри забезпечення.

Семінарське заняття № 6. Правові засади пенсійної системи в Україні

Навчальна мета заняття: сформувати уявлення про специфіку пенсійної системи в Україні.

Час проведення – 2 год..

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика системи пенсійного забезпечення в Україні
2. Право особи на пенсійне забезпечення

3. Поняття та характеристика пенсій як основного виду соціального забезпечення. Загальні правила призначення та виплати.

Методичні рекомендації

Відповідь на перше питання плану має розпочинатися з визначення ролі пенсійного забезпечення в Україні. Законодавча база що регулює пенсійні відносини в Україні. Органи правління Пенсійного Фонду. Аналіз трирівневої пенсійної система та напрямки її реформування. Розкрити принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування. Що таке і для чого потрібен єдиний внесок на загальнообов'язкове пенсійне страхування.

У межах другого питання плану слід розкрити право громадян на отримання пенсійного забезпечення в цілому. Визначити коло осіб які підлягають державному пенсійному страхуванню. Право добровільної участі у системі загальнообов'язкового пенсійного страхування. Оскарження неправомірних дій та розгляд спорів що виникають з приводу пенсійного забезпечення.

Відповідь на третє питання плану має включати поняття та загальну характеристику пенсій як виду пенсійного забезпечення, їх класифікацію та основні характеристики. Пояснити загальні правила призначення пенсійних виплат (пенсії за вислугу років; пенсії за віком; пенсії по втраті годувальника; пенсії по інвалідності, пенсійне забезпечення окремих категорій громадян).

Семінарське заняття № 7. Правове регулювання страхових пенсій в Україні

Навчальна мета заняття: сформувати цілісне уявлення про особливості правового регулювання страхових пенсій в Україні.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття , ознаки види страхових пенсій що виплачуються у солідарній системі
2. Особливості призначення та проведення розрахунку страхових пенсій
3. Пенсійні виплати з накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
4. Пенсійні виплати з системи недержавного пенсійного забезпечення

Методичні рекомендації

Відповідь на перше питання повинна включати перелік видів страхових пенсій, їх поняття та ознаки. Визначити коло осіб які мають право на призначення та умови таких призначень. Перехід від пенсійного забезпечення до системи пенсійного страхування, яка базується на чіткому розподілі матеріального забезпечення в старості, залежно від трудової участі громадян у здійсненні соціального внеску до системи пенсійного страхування.

У другому питанні дати визначення поняття страхового стажу. Особливості призначення та проведення розрахунку страхових пенсій. Розуміти правила обчислення страхового стажу у солідарній системі.

Відповідаючи на третє питання треба означити види пенсійних виплат які проводяться за рахунок коштів накопичувальної системи. Порядок укладання договору страхування довічної пенсії.

Розкриваючи четверте питання, необхідно розкрити суть впровадження системі недержавного пенсійного забезпечення.

Семінарське заняття № 8. Правове регулювання спеціальних пенсій в Україні

Навчальна мета заняття: сформувати цілісне уявлення про спеціальні пенсії.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття та правові ознаки спеціальних пенсій, що передбачені законодавством України
2. Державні пенсії особам, звільненим з військової служби, та деяким іншим особам
3. Пенсійне забезпечення державних службовців
4. Пенсійне забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування
5. Пенсійне забезпечення народних депутатів
6. Пенсійне забезпечення суддів і службових осіб органів прокуратури
7. Пенсійне забезпечення наукових (науково-педагогічних) працівників
8. Правове регулювання пенсій за особливі заслуги перед Україною
9. Пенсії особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Методичні рекомендації

Відповідь на перше питання плану має розпочинатися з визначення поняття «спеціальні пенсії». Розкрити ознаки спеціальних пенсій. Надати загальну характеристику.

У межах другого питання плану слід розкрити особливості державних пенсій особам, звільненим з військової служби, та деяким іншим особам.

Відповідаючи на третє, четверте, п'яте, шосте, сьоме, восьме, дев'яте питання плану, необхідно включати основні характеристики визначення правових ознак кожного з видів спеціальних пенсій. Проаналізувати порядок призначення та особливості їх нарахування.

Семінарське заняття № 9. Допомоги та інші соціальні послуги

Навчальна мета заняття: сформувати цілісне уявлення про різновиди допомог та соціальних послуг в праві соціального забезпечення.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття, ознаки та види страхових допомог. Правове регулювання надання страхових допомог
2. Допомога в разі тимчасової непрацездатності: поняття, умови призначення, суб'єкти, правові підстави та порядок призначення та виплати
3. Допомога під час вагітності та пологів як вид страхової допомоги
4. Страхові допомоги у зв'язку з нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням
5. Страхові допомоги у разі безробіття
6. Поняття та ознаки державних допомог. Система державних допомог
7. Державні допомоги сім'ям з дітьми
8. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям
9. Державна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. Умови призначення надбавки на догляд

Методичні рекомендації

По першому питанню необхідно означити види загальнообов'язкового державного соціального страхування. Назвати орган який забезпечує ці виплати. Надати визначення поняттю «страхові допомоги», окреслити основні ознаки.

Відповідаючи на друге питання необхідно визначити право громадян на страхові виплати за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Розкрити види цієї страхової виплати. Пропрацювати залежність розміру допомоги по тимчасовій непрацездатності від страхового стажу застрахованих осіб.

По третьому питанню необхідно розкрити умови надання і тривалість виплати допомоги по вагітності та пологах та допомоги по тимчасовій непрацездатності застрахованій особі, яка доглядає за дитиною віком до 14 років або за дитиною з інвалідністю віком до 18 років.

Четверте питання треба розпочати з визначення коло осіб які мають право на страхові виплати у зв'язку з нещасним випадком і професійним захворюванням. Надати загальну характеристику. Назвати порядок проведення розрахунку та виплат.

По п'ятому питанню визначити які нормативно-правові акти регулюють загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття. Види допомог та соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття (допомога у зв'язку з безробіттям, у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності; допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні). Умови призначення та розміри.

По шостому питанню необхідно розкрити поняття соціальної допомоги як вида соціального забезпечення. Визначити види державних соціальних допомог відповідно до чинного законодавства. Органи що призначають державні допомоги.

По сьомому питанню визначити суб'єкти, види, правові умови призначення та виплати державної допомоги сім'ям з дітьми. Пояснити правові

підстави призначення : допомоги в разі вагітності та пологів, одноразової допомоги при народженні дитини, допомоги у зв'язку з доглядом за дитиною.

По восьмому питанню надати загальну характеристику порядку призначення допомоги малозабезпеченим сім'ям із дітьми. Особи, які мають право, визначення розмірів та строк призначення. Відмова у наданні.

По дев'ятому питанню надати загальну характеристика порядку призначення допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю». Умови призначення надбавки на догляд.

Семінарське заняття № 10. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності

Навчальна мета заняття: сформувати цілісне уявлення про загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Загальні положення загальнообов'язкового державного соціального страхування: поняття та нормативно-правова база
2. Підстави та види допомог у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, що спричинена нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням
3. Умови, тривалість та розмір надання допомог у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, що спричинена нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням
4. Порядок призначення допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, що спричинена нещасним випадком на виробництві або професійного захворювання

Методичні рекомендації

Розкриваючи перше питання необхідно визначити поняття загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Надати загальну характеристику. Назвати нормативну базу.

Відповідаючи на друге питання необхідно назвати види допомог та підстави їх надання.

За третім питання плану необхідно назвати, хто має право на таку допомогу та на яких умовах. Визначити яка тривалість та розмір допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, що спричинена нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням.

У четвертому питанні необхідно окреслити порядок призначення допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, що спричинена нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням.

Семінарське заняття № 11. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

Навчальна мета заняття: сформувати цілісне уявлення про загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Загальні положення загальнообов'язкового державного соціального страхування: поняття та нормативно-правова база
2. Підстави та види допомог у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності
3. Умови, тривалість та розмір надання допомог у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності
4. Порядок призначення допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання плану необхідно надати характеристику загальнообов'язкового державного соціального страхування, визначивши його види. Права, обов'язки та відповідальність роботодавця та застрахованих осіб. Назвати нормативно-правову базу загальнообов'язкового державного соціального страхування. Розкрити порядок призначення допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

У другому питанні надати визначення підстави надання допомоги по тимчасовій непрацездатності. Проаналізувати та знати які існують види.

По третьому та четвертому питанню означити залежність розміру допомоги від страхового стажу. Умови надання допомоги по тимчасовій непрацездатності. Порядок призначення та надання страхових виплат за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою непрацездатності.

Семінарське заняття № 12. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття

Навчальна мета заняття: сформувати цілісне уявлення про загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття

2. Види допомог та соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття
3. Права, обов'язки та відповідальність у сфері страхування на випадок безробіття
4. Припинення, відкладення, призупинення виплати допомоги по безробіттю та скорочення її тривалості

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання необхідно дати визначення терміну загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття та надати загальну характеристику. Визначити державну установу яка займається загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття.

По другому питанню відзначити хто має право на матеріальне забезпечення на випадок безробіття та соціальні послуги. Види забезпечення соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття. Визначити розмір в якому призначається допомога.

По третьому питанню розкрити права, обов'язки та відповідальність застрахованих осіб, роботодавця та Фонду.

По четвертому питанню розкрити умови за яких виплати допомоги по безробіттю припиняються, відкладаються, призупиняються та відбувається скорочення її тривалості.

4. МАТЕРІАЛИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота осіб, які навчаються, є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу. Навчальний час, відведений на самостійну роботу студента денної форми навчання, регламентується навчальним планом та робочим навчальним планом. Зміст самостійної роботи над навчальною дисципліною визначається програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Самостійна робота осіб, які навчаються, забезпечується системою навчально-методичного забезпечення, передбаченою програмою навчальної дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, збірниками завдань, комплектами індивідуальних семестрових завдань, практикумами, методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи та виконання окремих завдань, електронними та іншими навчально-методичними матеріалами, дистанційними курсами. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна монографічна і періодична література.

Самостійна робота з вивчення навчального матеріалу з конкретної дисципліни може проходити в Центральній науковій бібліотеці університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, лабораторіях, у домашніх умовах, а також у дистанційній формі за використанням системи підтримки дистанційного навчання та матеріалів дистанційних курсів.

Для забезпечення належних умов для самостійної роботи ця робота організовується, у разі необхідності, за попередньо складеним на кафедрі графіком, що гарантує можливість індивідуального доступу особи, яка навчається, до необхідних дидактичних і технічних засобів загального користування. Графік оприлюднюється на початку навчального семестру. При організації самостійної роботи з використанням складного обладнання, установок, інформаційних систем (комп'ютерних баз даних, систем автоматизованого проектування, автоматизованих навчальних систем, системи підтримки дистанційного навчання тощо) забезпечується можливість одержання необхідної консультації або допомоги з боку спеціалістів кафедри.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим.

Основні методи перевірки успішності студентів: усне опитування, письмовий контроль, практичні заняття, тести тощо.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання розвивають можливості самостійної роботи і сприяють більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Індивідуальні завдання виконуються особою, яка навчається, самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника.

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни передбачено у формі реферату. Метою написання реферату є підтвердження рівня опанування студентами основних положень з обраної тематики, демонстрація знання відповідної літератури, вміння аналізувати матеріал, робити узагальнення та самостійні висновки.

Завданнями написання реферату є:

- вивчення стану розробки обраної проблематики в літературі та публікаціях;
- розгляд у контексті обраної теми практики й підходів до розв'язання поставлених проблем;
- вивчення відповідних інформаційних та статистичних даних, що стосується теми реферату та їх аналітична обробка;
- логічний, аргументований виклад матеріалу, узагальнення досвіду роботи;
- розробка та обґрунтування пропозицій відповідно до обраної теми реферату.

Вибір теми. Тема обирається студентом самостійно, виходячи із запропонованого переліку. При необхідності студенти можуть отримати

консультативну-методичну допомогу викладачів щодо остаточного формування теми реферату, його плану, залучення джерел та літератури тощо. Актуальність теми визначається певною проблематикою та має базуватися на аналізі наукової літератури й практичної діяльності. Науково-теоретичний рівень реферату досягається за рахунок ретельного аналізу питання, що досліджується, теоретичних узагальнень, оперування об'єктивною та раціональною аргументацією, наведення характерних прикладів зі своїх рішень і справ, доказових фактів тощо.

Структура

Стиль викладення матеріалу має бути науковим. Матеріал розподіляється рівномірно у відповідності до плану реферату:

- вступ (мають бути обґрунтовані актуальність та практичне значення обраної теми реферату, визначені мета та завдання роботи);

- основна частина (розкривається тема реферату шляхом висвітлення основних питань. При цьому необхідно зосередити увагу на аналізі поставлених питань в літературі з висновками щодо їх теоретичної та практичної значущості.);

- висновки (необхідно сформулювати: а) науково-теоретичні та практичні підсумки проведеного аналізу за проблематиком реферату; б) теоретичні та практичні рекомендації, що випливають з проведеного аналізу. Вони мають логічно пов'язуватися із змістом викладеного матеріалу);

- список літератури (містить використані джерела та публікації).

Вимоги до оформлення реферату

Обсяг роботи має складати – 10-15 сторінок. Текст роботи викладається державною мовою на стандартних аркушах формату А-4. Робота друкується шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання – “За шириною”; міжрядковий інтервал “Полуторний” (1,5 Lines); абзацний відступ – п'ять знаків (1,25 см); верхнє і нижнє поле – 2 см., лівє – 3 см, праве – 1 см. Абзацний відступ має бути однаковим у всьому тексті і дорівнювати п'яти знакам (1,25 см).

Розділи мають містити заголовки, які належить точно відтворювати у змісті. Заголовки розділів, як правило, розміщують посередині рядка. Назви розділів друкують великими літерами без розділових знаків у кінці, без підкреслень. Заголовки розділів слід починати з належного відступу. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Переніс слів у заголовках розділів слід уникати. Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом, при друкованому виготовленні письмової роботи, повинна становити не менше двох рядків.

Нумерація сторінок має бути наскрізною. Порядковий номер сторінки позначають арабською цифрою і проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки чи рисок. Титульний аркуш включається до загальної нумерації сторінок письмової роботи, але номер сторінки на титульному аркуші, як правило, не проставляють. Розділи слід нумерувати також арабськими цифрами.

При використанні літературних джерел можуть бути два варіанти посилань на них. Перший – це посторінкові посилання (виноски): коли на сторінці цитується джерело, то внизу цієї сторінки під основним текстом наводиться бібліографічний опис літературного джерела і вказується сторінка. Другий – коли в разі посилання на літературне джерело у квадратних дужках вказується його порядковий номер у списку літератури та конкретна сторінка, наводиться цитата, точні цифри, дані, наприклад [3, с. 17].

Ілюстративний матеріал – малюнки, графіки, схеми тощо слід розміщувати безпосередньо після першого посилання на нього в тексті. Якщо графік, схема, таблиця не поміщається на сторінці, де є посилання, їх подають на наступній сторінці. На кожний ілюстративний матеріал мають бути посилання в тексті.

Теми рефератів:

1. Виникнення та розвиток права соціального забезпечення в Україні.
2. Особливості класифікації джерел права соціального забезпечення.
3. Система права соціального забезпечення.
4. Міжнародні договори України як джерела права соціального забезпечення.
5. Процедурні правовідносини у праві соціального забезпечення.
6. Соціально-страхові правовідносини та їх зміст.
7. Державні органи як суб'єкти права соціального забезпечення.
8. Поняття та підстави визнання особи безробітною (частково безробітною).
9. Втрата годувальника як соціальний ризик.
10. Малозабезпеченість як соціальний ризик.
11. Суб'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування.
12. Страхові випадки у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні.
13. Організація пенсійного страхування в Україні.
14. Організація загальнообов'язкового соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.
15. Організація загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.
16. Правове регулювання пенсійного забезпечення по інвалідності.
17. Види довічних пенсій в накопичувальній пенсійній системі.
18. Загальні умови призначення пенсій в недержавній пенсійній системі.
19. Договір страхування довічної пенсії.
20. Субсидії на житлово-комунальні послуги.
21. Порядок надання державної соціальної допомоги малозабезпеченій особі яка здійснює догляд за інвалідом.
22. Страхові послуги у зв'язку з втратою працездатності.
23. Соціальне обслуговування дітей.
24. Соціальна реабілітація інвалідів.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за екзамен/залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 5}{\sum 8} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\sum 40$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 5$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\sum 8$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Індивідуальне завдання – 10 балів

Контрольна робота – 10 балів.

Поточний контроль						Індивідуальне завдання	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен / залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	TN					
$\sum 40$						10	10	60	40	100

T1, T2 ... TN – теми.

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів, але в межах максимальної загальної суми балів – 100.

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів.**

Критерії оцінювання усної відповіді.

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольних та екзаменаційних/залікових робіт.

Контрольні та екзаменаційні (залікові) роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 10 тестових завдань, екзаменаційна/залікова робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має п'ять варіантів відповідей, тільки одне яких є правильним; за кожную правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	За чотирирівневою шкалою оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь в науково-практичних конференціях, участь у роботі наукового гуртку тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

Правові акти:

1. Конституція України: від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кодекс України про працю: Закон України від 07.12.1984. № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/322-08#Text>
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999. № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
4. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000. № 1533-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>
5. Про внесення змін до Закону України; Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття; щодо періодичності, строків виплати допомоги по безробіттю: Закон України від 07.04.2015 № 292-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-VIII#Text>
6. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
7. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 № 1057-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>
8. 11. Про пенсії за особливі заслуги перед Україною: Закон України від 01.06.2000 № 1767-III Про. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-14#Text>
9. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 № 875-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
10. Про статус та соціальний захист громадян які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закон України від 28.02.1991 № 796-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12#Text>
11. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
12. Призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям: Порядок затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 р. № 250. URL: <https://www.kmu.gov.ua/pras/151818>
13. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01.06.2000 № 1768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>

14. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю Закон України від 16.11.2000 № 2109-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14#Text>

15. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

16. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 № 504/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>

17. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення пенсійного законодавства : Закон України від 15.02.2022 № 2040-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2040-IX#Text>

18. Про Державний бюджет України на 2023 рік : Закон України; Бюджет, Розподіл, Перелік від 03.11.2022 № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>

Підручники, навчальні посібники

1. Пилипенко П. Д. Право соціального забезпечення України: навчальний посібник 3-є вид., змін. і доп. Київ. 2012. 232с.

2. Москаленко О. В. Право соціального забезпечення: навч. посіб. Юрайт, 2017. 164 с.

3. Занфірова Т. А. Іншин М. І. Прилипко С. М. та ін. Право соціального забезпечення в Україні: підручник 2-ге вид. перероб. і доповн. За ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка. Харків. ФІНІ, 2012. 640 с.

4. Ярошенко О. М. та ін. Право соціального забезпечення в Україні: підручник Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 4-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2015. 455 с.

5. Пилипенко П.Д. Право соціального забезпечення України: навчальний посібник 3-є вид., змін. і доп. Київ. : Істина, 2012. 232 с.

6. Ярошенко О. М., Прилипко С. М., Слюсар А. М. Пенсійне забезпечення. Підручник. 2-ге видання, перероблене і доповнене. Х.: Право, 2017. 308 с.

7. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Особлива частина: навчальний посібник. Чернігів: ПАТ «ПВК «Десна», 2018. 1092 с.

8. Ярошенко О. М., Слюсар А. М., Ветухова І. А. та ін. Право соціального забезпечення. Навчальний посібник. Х.: Право, 2019. 376 с.

9. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України: навчальний посібник. 5-те вид, перероб. та допов. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 447 с.

10. Мокрицька Н. П. Право соціального забезпечення: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 536 с.

Допоміжна література

11. Колеснік Т. В. Пенсійна реформа в Україні правові аспекти. Актуальні проблеми права: теорія та практика : зб. наук. пр. Луганськ: Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2011. № 21. С. 212-219.

12. Колеснік Т. В. Щодо підстав диференціації пенсійного забезпечення Громадян. Науковий журнал «Право і суспільство». 2012, №1, Дніпропетровськ. С. 120-126.
13. Колеснік Т. В. Сучасні перспективи розвитку законодавства про пенсійне забезпечення Актуальні проблеми права: теорія та практика: зб. наук. пр. Луганськ: Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2012. № 23. С. 258-268.
14. Колотік А. С. Реалізація права на пенсійне забезпечення в Україні. Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ: матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. Харків. нац ун-т внутр. справ, Харків 2011. С. 129-132.
15. Сільченко С. О. Деякі тривожні тенденції правового регулювання соціального страхування. Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ: матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. Харк. Нац. ун-т внутр. справ. Харків 2011. С. 75-79.
16. Синчук С. М. Про необхідність правового обґрунтування розподільчого характеру відносин соціального забезпечення. Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ: матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. Харк. Нац. ун-т внутр. справ. Харків 2011. С. 72-75.
17. Чепела С. П. Пенсійна реформа в дії. Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ: матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. Харк. нац ун-т внутр. справ. Харків 2011. С. 334-339.
18. Чепела С. П. Пенсійне забезпечення осіб начальницького складу органів внутрішніх справ України: сучасний стан, проблеми та перспективи. Єдність і диференціація трудового права та права соціального забезпечення: Матеріали III В всеукраїнської наук.-практ. конф. Харк. нац ун-т внутр. справ. Харків 2014. С. 319-323.
19. Чікань М. В. Державна політика у сфері соціального захисту громадян похилого віку: актуальні питання. Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ: матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. Харк. Нац. ун-т внутр. справ. Харків 2011. С. 161-164.
20. Шумило М. М. Правове регулювання розміру пенсії за віком в Україні та Франції. Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ: матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. Харк. Нац. ун-т внутр. справ. Харків. 2011. С. 173-175.
21. Чанишева Г. І. та ін. Актуальні проблеми теорії трудового права та права соціального забезпечення: монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України Г. І. Чанишевої ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса : Фенікс, 2015. 328 с.
22. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України: навч. посібник 4-е вид., доп. та перероб. Київ: Атіка, 2007. 400 с.

23. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2008. 663 с.
24. Коробенко Н. П. Пенсійне забезпечення по інвалідності в солідарній пенсійній системі України: монографія; Акад. праці і соц. відносин Федер. профспілок України. Київ : Вид-во Акад. праці і соц. відносин ФПУ, 2011. 172 с.
25. Кучма О. Л. Страховий стаж як категорія трудового права і права соціального забезпечення України: монографія Київ, нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2013. 202 с.
26. Лавріненко О. В. Право соціального забезпечення України: курс лекцій: у 2-х ч. Донецьк : Донецький юридичний ін-т Луганського держ. ун-ту внутрішніх справ, 2007 . 4.1. 450 с.; 4.2. 412 с.
27. Прилипко С. М. Проблеми теорії права соціального забезпечення. Харків: ПП «Берека-Нова», 2006. 264 с.
28. Синчук С. М. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти: монографія / С. М. Синчук ; Львів, нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 421 с.
29. Сирота І. М. Право соціального забезпечення в Україні: підручник студентів вищих навч. Закладів, МОНУ. Одеська національна юридична академія. 7-е вид., переробл. й доп. Харків: Одиссей, 2007. 408с.
30. Сташків Б. І. Гарантії права на соціальне забезпечення: Чернігів, держ. ін-т права, соціальних технологій та праці, Чернігів 2011. 100 с.
31. Ткаліч І. О. Правове регулювання діяльності недержавних пенсійних фондів у системі недержавного пенсійного забезпечення України: монографія / Ткаліч І. О. ; Акад. праці і соц. відносин Федер. профспілок України. Київ: Сталь, 2012. 159 с.
32. Ткаченко Н. М. Пенсійна реформа та пенсійне забезпечення наукових (науково-педагогічних) працівників та державних службовців України. Пенсійні реформи: світовий досвід. Київ: Алерта, 2012. 84 с.
33. Рада Європи, Міжнародна організація праці. Європейські та міжнародні норми у галузі соціального забезпечення: Порівняльний аналіз: / М-во праці та соц. політики України, Ін-т законодавства Верховної Ради України. 2007. 403 с.
34. Ярошенко О. М. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / 4-те видання, перероблене і доповнене. Харків, право 2015. 456 с.
35. Кучма О. Л., Сіньова Л. М. Право соціального забезпечення України. Навчальний посібник. – Київ: ФОП Маслаков, 2019. 306 с.
36. Чорненький В.І. Конституційно-правовий статус осіб з інвалідністю в Україні: монографія. Х.: Право, 2017. 232 с.
37. Хуторян Н.М., Сімутіна Я.В., Шумило М.М. Правові проблеми трудового та пенсійного законодавства України в контексті євроінтеграції: монографія. Х.: Право, 2018. 256 с.
38. Мокрицька Н. П. Право соціального забезпечення : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 536 с.

**Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше
методичне забезпечення**

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – <http://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. – <http://www.president.gov.ua/>
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – <http://www.kmu.gov.ua/>
4. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України <http://www.mlsp.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України <http://www.pfu.gov.ua/>
6. Офіційний веб-сайт Фонду соціального страхування України <http://www.fse.gov.ua/>
7. Офіційний веб-сайт Державної служби зайнятості <http://www.dcz.gov.ua/>
8. Офіційний веб-сайт Фонду соціального захисту інвалідів <http://www.ispf.gov.ua/>
9. Офіційний веб-сайт Державної служби України з питань праці <http://dsp.gov.ua/>
10. Міжнародної організації праці [https://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm](https://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm)

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Божко Дар'я Валеріївна
Хабарова Тетяна Володимирівна

ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Матеріали до семінарських занять
та самостійної роботи студентів

В авторській редакції

Підписано до розміщення 16.04.24 р. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 2,16. Обсяг 0,577 Мб. Зам. № 72/24.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна